

УДК:
323.1(47)(049.3)
Примљено:
7. маја 2009.
Прихваћено:
18. јуна 2009.

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW
Година (XXI) VIII, vol=20
Бр. 2 / 2009.
стр. 321-326.

Раде Божовић

НАЦИОНАЛНО ПИТАЊЕ НА ИСТОКУ

**Зоран Милошевић, *Из Малоруссов в Украјинци, К ворпо-
су об изменении культурного и национального сознания
малороссов, САТИСЪ, Санкт-Петербург, 2009.***

Распад Совјетског Савеза изазвао је, ваљда по домино систему, распад и неких других земаља или пораст међунационалних тензија у неким трећим државама. Крхке заједнице су, рекло би се, лако падале на идеолошком и економском плану, обилато потпомогнуте интересним круговима споља. Стварање нових држава изазвало је и промене на плану до тада постојећих националних идентитета. У неким регионалним срединама, старе тежње мањег броја становника да створе нове етничке ентите, подстакнуте овим поменутиим догађањима добиле су крила. У и иначе пренапрегнутом политичком окружењу због насталих, понекад изузетно великих и комплексних промена, дошло је до нових тензија, па и ратова. Феномен распадања неких нација на мање и слабије етничке заједнице, у сваком смислу, а при том често створене мимо културалне и историјске логике, затекао је неке културне, интелектуалне и политичке кругове неспремне, мада су се поодавно осећале неке тенденције ка стварању нових етничких ентитета у неким источноевропским срединама и државама. Нарочито оних у словенском окружењу. Као да је реч о старом проклетству, за које се неки историчари враћају у позно доба Римског царства, када се већ обилато рачунало на словенску неслогу и племенску подељеност која често није била нимало наивна и безопасна. Показаће се, одавно и нажалост, да словенска памет није способна да то питање реши, нарочито после пропасти велике и једног часа заносне идеје о пансловенизму и словенству. За многе словенске кругове историја није била учитељица, већ само прилика да се искаже притуљена раијинска страст и подаништво. И све зарад краткотрајних интереса, најчешће личних. За многе Словене историја је била само слу-

жба другоме. Узалуд су неки читали код Буркхарта о томе да нас историја учи мудрости а не памети.

Књига коју нам нуди вредни и обавешетни социолог проф. З. Милошевић као да нам жели, по последњи пут, скренути пажњу на то што је изрекао Буркхарт, а како често више верујемо туђим пророцима, још увек постоји нада да ћемо из историје извући, коначно, какву вредну мудрост за будућност. Наиме, оно што се догађало на релацији Малоруси/Руси нама је одавно познато са наших јужнословенских терена. Милошевићева вредна књига само омогућава да се извуку из мрака романтичарског схватања нације и историје нека правила како се све то одвија приликом расапа једног националног и културалног идентитета код Словена. Правила која би нам, можда, могла да помогну да не трошимо залуд папир, емоције, површност и живимо на танушним заблудама - а то је како спречити даљи расцеп српског националног бића. Догађаји који су се збили са Црном Гором да ли су нас довољно призвали свести? Мртавац се не може оживети, али се живим човеком може мудро управљати. Истина само на један једини начин: када се успостави законито јединство између слободе и нација. З. Милошевић лепо указује на то како је религијски фактор одиграо значајну улогу у стварању новог етничког ентитета из руске нације. Наш пример је и старији. Залуд је Вук још давно говорио о томе да на овим нашим просторима живе Срби три вере. Три вере, односно једна са две своје деноминације, историјски бесмислено супропостављене више од хиљаду или хиљаду и петсто година и трећа која је, опет, дошла са Блиског истока, стварале су погодна тле за продубљивање разлика (којих нема). И поред тога што се све три вере позивају на љубав и братство.

Зоран Милошевић је до сада, што на српском, што на руском објавио четрдесетак књига. Несумњиво се специјализовао за питања националног и верског идентитета на нашим просторима и за међусловенска национална питања и односе. Међутим, његова занимања као социолога су увек окренута садашњости. Оној живој стварности која нас забрињава и тражи хитне одговоре. Таква је, рецимо, и његова претходна књига из исте године, *Куповина државе* (изд. Институт за политичке студије, Београд). Ради се о неколиким есејима посвећеним страначкој корупцији са погледом у нека друга искуства из транзиције (рецимо, словеначког). Бритак језик, јасна мисао и читак стил одликују његово писање. У својој најновијој књизи о руском и малоруском проблему, проблему које има

и шире стратешко и геополитичко значење, што аутор истиче, Милошевић се, као и увек када пише, ослања на широку литературу. Овога пута она је, што је и разумљиво, пре свега на руском језику. Аутор поштено истиче да му, ипак, неке студије за проблем који обрађује нису биле доступне, али је без обзира на ову чињеницу он испунио свој задатак да опише, како сам каже, „појаву вештачког стварања одређених нација, у овом случају украјинске, којима се (пре)даје и тачно одређена идеологија (стереотипи), чиме се залази у најружнији и најпрљавији политички инжињеринг“. Читавау грађу аутор је распоредио у пет поглавља који чине први део књиге. У другом делу књиге аутор даје, корисне за упознавање ширег политичког миљеа, биографије три активна учесника овог најновијег стратешког програма иза којег стоје, чини се, не само чувени Бжежински него и НАТО „авангарда“. Реч је о двојци, по мало различитих, Виктора - Јушченку и Јануковичу и врло мистичној дами – о Јулији Тимошенко, у последњој варијанти „нارانцастој“ Борцији. Занимљиво је када је реч о овој дами мутне биографије, а по свој прилици полурускињи, да она подсећа својом улогом у стварању „независне“ Украјине и тог национа на улогу А. Старчевића и његову везаност за српски идентитет.

3. Милошевић кратко и прегледно износи историјат стварања нове нације, њеног политичког, можда више него културног утемељења, јер не треба заборавити да на простору ове нове државе настаје Русија (зар нема сличности у овоме са улогом Рибнице, односно Подгорице у српској историји?). Тај историјат полази од „галицијске идеологије“ и стиже до пољског унијаћења Украјинаца и рада те цркве и полтичара на одвајању Малоруса и Великоруса (сетимо се овде антируске улоге Пољака Адама Чарториског у обреновићевској Србији!), да би луча „просвећености“ природни прешла потом у руке НАТО барјактара. Аутор помало руши и идеализовану слику козака, чак и у нас је она често таква, у стварању украјинског идентитета и атмосфере погодне за ново „преобраћање“. Мада су козаци за време бомбардовања Србије, као и приликом ратова на територији Бивше, стекли и одређене нове симпатије код српског народа. Наиме, Козаци су у Русији као једна неконтролисана војна сила прилично доприносили државној анархији и недисциплини и давали основу за сваку врсту негативних догађања. Наравно да је такве Козаке увек подржавала она Пољска која је служила територијалним интересима и „духовним“ аспирацијама Католичке цркве и њеног ширења на Исток. Наша наивна свест и

површно образовање увек су уживали у Сјенкјевљевићевим Крсташи-ма. Зар не?

Аутор, као упућени социолог и сведок и свог времена, распра-вља и о „стварању“ украјинског језика. Без обзира на измењену да-нас дефиницију у погледу схватања национа, језик је и даље остао битан опредељујући фактор. Језичари-политичари, баш као и у нас, потрудили су се и на том пољу. Просто је задивљујуће како се одређени кругови који раде на преструктурирању света чврсто др-же свога сценарија. На крају, и искуство им је на Балкану показало да не треба мењати игру која добија.

Нове поделе, разбијање осетљивог, меког бока Русије у циљу задобијања њених богатих ресурса (трећина од светских), довели су, каже аутор, Украјину и до могућности да се сама подели на два дела: онај који ће отићи са украјинским унијатима у НАТО и онај други, руски, православни који ће покушати да се припоји мати-ци. Аутор је опрезан и не даје прогнозе с тим у вези, поготово не онога типа као у случају распада Југославије када није било снаге да се супротстави увек истим цртачима са Запада геокарата: да се српски крајеви припоје матици. Русија је, ипак, јача сила. Или је, можда, „забијен трозубац у срце руског медведа“ (стр. 59)? З. Ми-лошевић, ипак, сугерише да касно пробуђени национализам пружа сјајно тле за рађање расизма, што су доказала Хрватска, Словенија, Црна Гора и Украјина у последње време. Подстичући племенске национализам, нова „црквена светска елита“ врши насилну прими-тивизацију освојених народа, уместо њихову модернизацију. Нова светска сила оличена у идеологији глобализације, а ипак у старом руху, усавршила је „друштвени инжињеринг“, па Ш. Волин, осла-њајући се на Дјуи и Попера, у том инжињерингу препознаје но-ви тотализам и његову технологију, посебно препознајући у тој спрези тотализма и нове политичке технологије опомињући про-блем вишка становништва и упозорава нас: „Нацисти нису одмах убијали Јевреје, Словене, Цигане, социјал-демократе и комунисте, већ су их прво искоришћавали као робовску радну снагу“!

Будућност ће показати да ли је све тако, а ову књигу проф. Зо-рана Милошевића ваља пажљиво прочитати због будуће стратегије у очувању српског националног бића и културе, јер јуриши на њих нису престали. Пета колона, као и у Украјини, и немар наших по-литичара и безидејност и помодност неких интелектуалаца, као и у случају Русији наспрам украјинског питања, нису савезници овог народа и његове историје.

